

Tutu t̄aa racha'nu Paulu nuu ndian ch̄inuni ñuu Efesu

T̄achi Paulu iin tutu nuu ñivi Efesu

¹ Yu'u Paulu, ra k̄uu t̄atun Jesucristu takua k̄uuni Ndioo ña na kui, t̄ai ma tutu i'ya kuenda ma ñivi ìyo ñuu Efesu, ndian k̄uu ñivi Ndioo, ndian ch̄inuni ma tu'un ma Jesucristu. ² Ma Ndioo, ra k̄uu Tatá yo ch̄i'in ma Racha'nu Jesucristu, na ku'va ra ma ñamani ra chata ndo, ta na ja'a ra ña na koo taxiin anima ndo ndia.

Ma Cristu k̄uu ra j̄a'í ra yo

³ Na jaka'nu yo ma Racha'nu Ndioo ra k̄uu Tatá ma Racha'nu Jesucristu, vati ch̄a'a ña ndō'iin yo ch̄i'in Jesucristu ta j̄a'í ra ma anima yo ch̄i'in ndisaa ma ñamani ra ña ìyo ma andivi cha'a' ña k̄uu yo kuenda Cristu. ⁴ Ndioo k̄uu ma ra k̄achin yo ma ora takā'an tuvi ma ñuñivi niku, kuenda ña na kuu yo ñivi ra cha'a' ña ni ndo'iin yo ch̄i'in Jesucristu, ikan na kuu yo ndian í ta na k̄uu ja'a ni'i ndian tisokuati na yo nuu ra. Ta cha'a' ña ya'a k̄uuni ra nde'e ra yo kuu yi ña ⁵ k̄uuni ra ña ni ndaki'in nda'vi ra yo kuenda ña k̄uu se'e ra yo ma antea ña j̄at̄uvi ra ma ñuñivi, vati cha'a' ma Jesuu k̄uu yi ña ndāki'in ra yo. Ti takan k̄uuni maa ra, ta takan ch̄ata'ani ra ja'a ra ndia. ⁶ Yakan va cha'a' yakan k̄uu yi ña ìyo yi ña nani ora jaka'nu yo

ma Ndioo cha'a' ma ñamani ra ña ya'aga va'a ña kùu yi, vati chi'in yi jà'íí ra yo cha'a' ma ña nduva'a kuu kùuni ra nde'e ra ma se'e ra Jesuu. ⁷ Ta juuni cha'a' ña ñivi Ndioo kuu yo, Ndioo jākakú ra yo chi'in nii ma ra se'e ra ña chāti niku, ta jāka'nuni ra yo cha'a' ma kuati yo ndia. Ndisaa yakan jā'a ra kuenda yo cha'a' ña òyo kua'a' ñamani ra, ⁸ ña chā'a ra nuu yo chi'in nduva'a kua'a' ña ch̀to ra chi'in chinituni ra. ⁹ Ta Ndioo chā'a ra ña nākoto yo ma tu'un xe'e ra ña òyo nuu ra, ma ña va'a ña ni ja'a ra ña tōve ch̀to yo niku. Ti cha nākanini maa ra naja kua ni ja'a ra yi chi'in Cristu. Ta ya'a ch̀sii ra ña jachinu ra yi cha'a' ra. ¹⁰ Vati ma tu'un ikan, kāti ra ña ni chinu yi ora na kuta'an ji'na ma tiempu ña òyo yi ña kuu yi. Vati ma Ndioo ni jando'iin ra tandi'i ma nakuyi chi'in ma ñivi nda ma andivi chi'in ma ñuñivi i'ya ndia. Ta Jesucristu kùu ma ra ni ndakoo ra ña na ka'nda ra tiñu.

¹¹ Juuni cha'a' Cristu kùu yi ña taji'na Ndioo kāchin ra yo ña na kuu yo ñivi ra, ikan na ni'i yo ma tundeeni ra ña ni ku'va ra nuu yo, ma tava kùuni maa ma Ndioo. Vati tandi'i ma ña va'a ña jà'a ra, ni kuu yi tava kùuni ra ña na kuu yi. ¹² Ta takan kùuni ra, vati maa yo kùu ma ndian nunuu ña kīcha'a ña ch̀nuni yo ma tu'un Jesuu, ta ikan na jaka'nu yo ra, ti ya'aga òyo ma ndatu ra. ¹³ Ta juuni ndyo'o ora ch̀to ndo ma tu'un ndaa cha'a' Jesuu, ña kà'an yi ña ni kakú yo, ta juuni ch̀nuni ndo yi, ta ma ora ikan ndō'iin ndo chi'in ra ta ndākuu ndo ñivi Ndioo jà'a ña chā'a ra ma Tati Íí ra nuu ndo

takua chā'a ra tu'un ña ni ja'a ra niku. ¹⁴ Ta chi'in ma Tati Í ra ña chā'a ra nuu yo, Ndioo jàna'a ra iin ku'va ña ndicha ña ni ni'i yo ma tundeeni ra, ma tava chā'a ra tu'un ña ni ja'a ra, ti cha jākakú ra yo, ikan na ndakuu yo ndian kùu ñivi ra. Ta yakan kùu yi ña ya'a jaka'nu yo ra cha'a' ña nduva'a ka'nu ra kùu ra.

Paulu chìkan ra nuu Ndioo ña na ku'va ra tiaga chinituni nuu ma ndian chìnuni

¹⁵ Yakan va yu'u nda ora chītoi ña ya'a chìnuni ndo tu'un ma Racha'nu Cristu, ta naja kua ya'a kùuni ndo nde'e ndo tandi'i ma ndian kùu ta'an yo ndian í kuenda Ndioo, ¹⁶ ta vitin töve ndàkoi ña kà'in ta'vindioo nuu ra cha'a' ndo, ta endee nàkanini cha'a' ndo ora kà'in chi'in ra. ¹⁷ Chìkain ñamani nuu Ndioo, ra kùu Tatá yo, ra nduva'a kuii ka'nu, ta juuni rakan jaka'nu ma Jesucristu ra, chìkain nuu ra ña na ku'va ra tiaga ma Tati Í ra nuu ndo, ikan na koto kachin va'a ndo ma chinituni Ndioo, ta kuu kutunini va'a ga ndo naja kua kùu ma Racha'nu Ndioo. ¹⁸ Chìkain ñamani nuu Ndioo ña na jandondichin ra ma chinituni ndo, ikan na kuu koto kachin ndo ndava kuu ma ña va'a ña ndatu ndo, ña ni ni'i tandi'i ndian kàchin Ndioo ña kùu na ñivi ra. Vati ya'a ga ka'nu ta kuika kùu ma tundeeni ña ni ku'va ra nuu ma ndian kùu ñivi ra ta chìnuni ma tu'un ra. ¹⁹ Ta ya'a ga ka'nu kuu ma ndatu ra, ta endee töve ndi'i yi. Ta ndatu ikan kùu ma ña chà'a ra nuu yo ndian chìnuni ma tu'un ra. Ta juuni ma ndatu ikan kùu yi ña jàna'a ma Ndioo nuu yo chi'in ndisaa kuii ñandee ra ²⁰ ma ora jānataku

ndiko ra ma Jesuu niku, ta jā'a ra ña chūnandi ra ma iti' chiyo kua'a ra ma andivi ma nuu chà'nda ra tiñu. ²¹ Ta chā'a ra ndisaa kuii ndatu nuu ra ña na ka'nda ra tiñu nuu ma ñivi chi'in nuu ndisaa kuii ma ña òyo ndatu andivi takua ndian ndiso tiñu, ta ndian kùu kuvienu chi'in nda ndian ni kùuni ña chà'nda tiñu, nda ma tiempu i'ya chi'in ma tiempu ni kichi iti' nuu ndia. ²² Ndisaa kuii ma ña òyo ma ñuñivi i'ya chi'in andivi, chā'a ma Ndioo ndatu ña na ka'nda ma Jesuu tiñu nuu yi. Ta juuni ma Ndioo jākuiso ra ra tiñu, ikan na kuu ra iin ra kuxini nuu ma ndian chìnuni. ²³ Vati ma ndian òyo kuenda ma veñu'u, ndiakan kùu na takua kùu ma kuñu ma Jesuu, ta òyo ndatu chi'in ma ndian òyo kuenda ma veñu'u jà'a Jesuu ndia, ta ma veñu'u ra kùu yi iin ña jàkutu yi ra, vati Jesuu kùu ma ra ka'nu ga kua tandi'i ma ña òyo ñuñivi i'ya chi'in andivi ndia.

2

Jàkakú Ndioo yo nuu ma kuatio cha'a' ña chī'í Jesucristu

¹ Ma tatiempu, ndyo'o kùu ndo takua kùu ma ndian chī'í niku, cha'a' ma ña kini ta ma kuati ña jà'a ndo, ² ora chākunuu ndo ma ñuñivi ña jà'a ndo niku, ta jāchi'in ndo ta jā'a ndo ma takua kùuni ma kui'na ña chà'nda yi tiñu ma nuu tandi'i tati xaan ndia. Ta juuni chà'nda yi tiñu nuu ma ndian töve jàchi'in ma ña kà'an Ndioo ti töve chìnuni na ma tu'un kà'an ra. ³ Takan òyo yo ma taji'na niku, ña jāchi'o ta jā'a yo ma ña kini chi'in ma chinitunio, ta ma

ña chàta'ani ma kuñu yo ja'a yi ndia. Cha'a' ma kuati ikan ìyo yi ña nī'i yo ma tundo'o jà'a ma Ndioo niku, indukuni takua ni ta'an ma inga ñivi. ⁴ Va ma Ndioo ya'a ga kùnda'vini ra yo, ta ya'a ga kùuni ra nde'e ra yo, ⁵ ta vaji ndian cha chī'í kūu yo niku cha'a' ma kuati jà'a yo, va ma Ndioo chā'a ra ña na koo ndito ndiko yo indukuni chi'in Jesucristu. Cha'a' ña ya'a ga va'a kùu ma ñamani Ndioo, yakan va jākakú ra yo. ⁶ Ndioo kùu ma ra jānataku yo indukuni chi'in ma Jesucristu, ta jākunandi ra yo chi'in ra ma nuu chà'nda ra tiñu ma iti' andivi. ⁷ Ndioo jā'a ra takan, ikan ma ndian ni kichi iti' nuu kuu nde'e na naja kua ka'nu kùu ma ñamani ra, ta naja nduva'a kuii kùuni ra nde'e ra yo, cha'a' ña ndō'iin yo chi'in ma Jesucristu. ⁸ Vati chi'in ñamani Ndioo nī'i ndo ña ni kakú ndo cha'a' ma ña chìnuni ndo. Ti ma ñamani i'ya na töve ña nànduku maa ndo kùu yi, vati Ndioo kùu ma ra chā'a sani ra yi nuu ndo. ⁹ Töve tiñu nī'i ndo ña jà'a maa ndo kùu yi, yakan va nī'iin ndo na töve ìyo yi ña kuu sukun kuuni ndo cha'a' ña ndian cha kàkú kùu ndo. ¹⁰ Vati Ndioo kùu ma ra jā'a ña tūvi yo, rakan kùu ma ra jātuvi ra yo kuenda ña ndo'iin yo chi'in Jesucristu, ikan na ja'a yo tiñu va'a, ta yakan kùu yi ma ña kā'an ra ma ora kāchin ra yi kuenda yo.

Jesuu jàndo'iin ra yo chi'in Ndioo

¹¹ Yakan va ndyo'o, ndian yöve judíu kùu ndo, ta ndyo'o kùu ma ndian kà'an ndian judíu ña nani ndo te'en, yöve ndian tà'nda ñii nuu ika

kùu ndo, ta ma ndian judíu nàni na te'en, ndian tà'nda ñii nuu ika kùu na. Ta ña'a kùu yi ma ña jà'a maani na chi'in ma kuñu na. ¹² Ta ndyo'o ndian yüvi judíu, na kuku'un va'ani ndo vati ma tatiempu niku töve ìyo Cristu chi'in ndo niku, ta juuni töve ìyo ndo indukuni chi'in ma ñuu Israel ndia. Ta ma tu'un ña jāndo'iin Ndioo chi'in ndian judíu ma ña töve ña'a maa ndo kùu yi, ni ma tu'un ña kāti ma Ndioo ña ni ku'va ra nuu na ndia. Ni chi'in Ndioo töve ìyo ndo ma ñuñivi i'ya, ta ni töve ndàtu ndo ni'iin nakuyi ña va'a nuu Ndioo. ¹³ Va vitin ndicha kuii ña cha ndō'iin ndo chi'in Jesuu cha'a' ma nii ra ña chāti, ndyo'o ya'a ga chika ìyo ndo niku, ta vitin cha ndōyatin ndo xiin Jesuu. ¹⁴ Jesuu kùu ma ra jākutaxin ma anima yo. Rakan kùu ma ra jā'a ña na ndo'iin ma ñivi judíu chi'in ndyo'o ndian yüvi judíu ña na ndo'iin na ta kùu na iin ñuuni, ma ora kīndaa ra ma ña xaani ña kùu yi takua kùu iin xa'va sukun ña jākesiin yi na. ¹⁵ Ora chī'í Jesuu jāchinu ra ma ña kà'an ma tu'un ley ña jàchi'in ma ndian judíu ña ka'nda yi tiñu nuu na, ta chi'in juuni maa ra kuu jando'iin ra ndian judíu chi'in ma ndian yöve judíu, ikan na kuu na iin ñuu chaa, ña kùu koo vii na chi'in Ndioo. ¹⁶ Cha'a' ña chī'í ma Jesuu nuu kruu, jāndomani ra ninduvi ñuu, ña na kùu koto na nde'e na ta'an na niku. Ta jākutaxin ra ma anima na ta jāndo'iin ra na, ikan na kuu na iin ñuuni, ta na koo taxiin na chi'in Ndioo. ¹⁷ Jesuu kīchi ra ta kātitu'un ra iin tu'un va'a ña na koo taxiin ma anima tandi'i ndo, nda ndyo'o ndian ìyo chika chi'in Ndioo chi'in ma ndian

ìyo yatin chi'in ra ndia. ¹⁸ Vati cha'a' Jesuu kùu yi ña ndyu'u chi'in ndyo'o kùu jatu'va yo yo nuu ma ra kùu Tatá yo jà'a ma Tati Í Ndioo ña ìyo chi'in ndisaa yo. ¹⁹ Yakan va ndyo'o, na tūva ga kuu ndo takua kùu ma ndian kīchi inga ñuu, vati vitin indukuni kùu ndo takua kùu ma ñivi Ndioo, ta ma ñuu ndian kùu ñivi ra indukuni kùu yi ma ñuu ndo ndia. ²⁰ Ndyo'o kùu ndo tava kùu iin ve'e ña kūva'a siki yuu cha'a ve'e ma ora ja ni kicha'a yi kuva'a yi, ma tava kùu ma ndra tatun Ndioo chi'in ma ndra kà'an chi'in tu'un yu'u ra, ta juuni maa ma Jesuu kùu ra ma yuu nunuu ña ka'nuga ña kùva'a cha'a ma ve'e. ²¹ Ta ndō'iin yo chi'in Jesuu takua kùu ma ndatiñu ña kùva'a ma ve'e. Ta kuàndita kuva'a yi, nda kati chaa yi kùu yi iin veñu'u íí ña ndo'iin yi chi'in ma Racha'nu Jesuu. ²² Ta ma Tati Í Ndioo, jà'a yi takan ña juuni ndyo'o kuàndo'iin ndo indukuni chi'in na, nda kati chaa ndo koo ndo tava kuu iin veñu'u ka'nu ma nuu ìyo ma Ndioo tichi yi, jà'a ma Tati Í ra.

3

Paulu ndiso ra tiñu ña na jana'a ra ma tu'un Ndioo nuu ma ndian töve kùu judúu

¹ Yakan va yu'u Paulu, indij vekaa cha'a' ña jàkui tiñu nuu Jesucristu kuenda ndo, ndyo'o ndian yūvi kùu ñivi judúu. ² Ta ndyo'o cha chito ndo ña Ndioo jākuiso tiñu ra yu'u ña na jana'i ma tu'un cha'a' ma ñamani Ndioo nuu ndo. ³ Ta tava cha tāi yi, Ndioo jàna'a kachin ra nui ma tu'un xe'e ña ni ja'a ra. ⁴ Na jakua'a ji'na

ndo yi, tajan ku'va ndo kuenda ña ch̀toi ma tu'un xe'e ña kà'an cha'a' Cristu. ⁵ Iin tu'un xe'e ña töve n̄ nakoto ma ñivi yi ma tatiempu niku. Va cha'a' Tati Í ra, vitin cha ch̄'a ma Ndioo ña na koto ma ndra í ña kùu tatun ra chi'in ndra kà'an chi'in tu'un yu'u ra ma tu'un xe'e ikan. ⁶ Ta ma tu'un xe'e ikan kùu ña'a: Ña cha'a' ma tu'un ña kà'an Ndioo ña ni kakú ma ndian töve kùu judíu, ta ni ni'i na indukuni ma tundeeni ña ni ni'i ma ndian judíu, vati juuni iin ñivini ni kùu na chi'in na ndia. Ta ma tu'un ch̄'a Ndioo nuu ma ndian judíu cha'a' ma Jesucristu, indukuni ni kusii kuuni na, ora ni'i na yi ndia, ti takan kà'an ma tu'un va'a cha'a' Jesucristu. ⁷ Ta cha'a' ma ñamani ña ch̄'a Ndioo nui, kùu yi ña Ndioo cha j̄akuiso tiñu ra yu'u ña na katitu'in ma tu'un ra, vati ndatu ma Ndioo jà'a ña ìyo yi chi'in.

⁸ Yu'u yüvi ma ra va'a tiaga kùu tañu ma ndian kùu ñivi Ndioo, va kùu takua kùu iin ravalini tañu na. Vaji iin ra takan kùu, Ndioo k̄achin ra yu'u ta ch̄'a ra ma ñamani ra nui ña na katitu'in ma tu'un va'a cha'a' Jesucristu nuu ma ndian yüvi judíu. Ma tu'un ikan nduva'a kuu ka'nu kùu yi ña na töve kùu ni'i ndi'i yo yi. ⁹ Ta j̄akuiso tiñu ra yu'u ña na ku'vai koto tandi'i ndo ndava kùu ma tu'un xe'e ña kùmi ma Ndioo taji'na niku, ra j̄'a ña t̄vi tandi'i ma ña ìyo ma ñuñivi i'ya. ¹⁰ Ta takan vitin ndisaa nuu tati ña chà'nda tiñu andivi kùu nata'an yi kua'a' nuu ma ch̀nituni ma Racha'nu Ndioo ora nde'e yi ma ndian ch̀nuni ña ìyo kuenda ma veñu'u Cristu. ¹¹ Ta Ndioo j̄'a ma te'en

cha'a' ma tiñu ña kùuni ra ja'a ra endeeni chi'in ma Racha'nu Jesucristu, ra kùu chito'o yo. ¹² Ta cha'a' ña cha ndō'iin yo chi'in ra ta chìnuni yo ma tu'un ra kùu yi ña töve ndasii yo kùtu'va yo nuu ma Ndioo, ña ìyo tundeeni ra chi'in yo. ¹³ Yakan va jàninì ndo ña koto kùnda'vi kùuni ndo cha'a' ma ña ndè'i tundo'o vitin cha'a' ndo, vati ma ña'a iin ña nduva'a kuu va'a kùu yi kuenda ndo.

Nduva'a kuu kùuni Jesuu nde'e ra yo

¹⁴ Cha'a' ña'a kùu yi ña nàndi chitì ta chà'i ta'vindioo nuu ma ra kùu Tatá yo ìyo andivi, ¹⁵ ma ra jà'a ña ni'i ma ta'ii'iin ma se'e ma ñivi ma sivi na, ndava nda ma andivi chi'in ma nuñu'u' ñuñivi ndia. ¹⁶ Chikain ñamani nuu ra ña na ku'va ra ma ña iñu'u ra chi'in ma ña kuika ra ta chi'in ma ña va'a ra nuu ndo, ta juuni na ku'va ra ña na koo ñandee ndo chi'in ndatu ra ma tichi anima ndo jà'a ma Tati Í ra ña ìyo chi'in ndo. ¹⁷ Ta na koo ma Jesucristu chi'in tu'un ra ma tichi ma anima ndo cha'a' ma ña chìnuni ndo ma ña kà'an ra. Tuva takan ndaa va'a chìnuni ndyo'o, nda ma tichi anima ndo ta kùuni ndo nde'e ndo Jesuu, ¹⁸ kuu kutunini ndo chi'in ndisaa kuu ma ndian chìnuni ña ya'a ga ki'in ta kani, ta kono ta sukun kùu ña ya'a ga kùuni ma Jesuu nde'e ra ndo, ¹⁹ ikan na nakoto va'a ndo ña ya'a ga kùuni ma Jesuu nde'e ra ndo, vati ka'nu nduva'a kuu ga kùu yi takua ndisaa kuu ña kùu nakanini yo ta na kuu chaa yo nakoto ndi'i yo yi. Ti Ndioo kùuni ra ña na ni'i yo tandi'i ma

tundeeni ra ña òyo ra, ikan na ndakuu yo koo yo takua òyo ra chi'in ma ndatu ka'nu ra.

²⁰ Yakan va na jaka'nu yo Ndioo, vati òyo kua'a' va'a ndatu ra ña na kuu ja'a ra ma ña chikan yo chi'in ma ña chànini yo, ta kùu ku'va ra tiaga kua ma ña chikan yo nuu ra ndia. Ta chi'in ndatu ra jà'a ra ma ña kùuni ra ku'va ra nuu yo. ²¹ ¡Na jaka'nu yo ma Racha'nu Ndioo, ti iin ra nduva'a kuii ka'nu kùu ra!, ta nde'o ma ña ka'nu ja'a ra nuu ma ñivi òyo veñu'u Jesucristu ta juuni takan nde'o yi chi'in ra ndia. Ta, ¡takan na kùu yi ndisaa tiempu ta endeeni! Amén.

4

Ndioo jàndo'iin ra ñivi ra chi'in Tati Íí ra

¹ Yakan va yu'u indij ma vekaa cha'a' ña kàtitu'in cha'a' ma Racha'nu Jesucristu. Yakan va jàninij ndo ña na koo ndo ma takua òyo yi ña koo ma ndian kàchin ma Ndioo ña na kuu na ñivi ra. ² Na kuu ndo ndian masu anima, ta vii kà'an ndo chi'in inga ñivi, ta na jandeeni ndo chi'in ma ña ja'a ta'ii'iin ta'an ndo cha'a' ña ya'a ga kùuni ndo nde'e ndo na. ³ Ta ndisaa tiempu na nanduku va'a ndo naja koo vii ndo chi'in ta'an ndo, ikan na töve naa ma ña ndo'iin ta'an ndo ña chā'a ma Tati Íí Ndioo nuu ndo. ⁴ Ta iin kuñuni kùu yo chi'in ra, ta uvani Tati Íí Ndioo òyo, ta indukuni kāna ndio ra yo, ña ndàtu yo ña va'a ña ni ku'va ra nuu yo. ⁵ Uvanuu Racha'nu Jesuuni òyo, ta iin ni ña kùu chinuni yo ndia, ta iin ni kua kuu kunduta yo ndia. ⁶ Uvanuu Ndioo ra kùu Tatá ndisaa

yo, ta rakan kùu ra chà'nda tiñu nuu ndisaa yo, ta kùta'an ra chi'in yo, ikan na kuu jachinu ndisaa yo takua kùuni ra, ta iyo ra chi'in ndisaa yo ndia. ⁷ Va ta'ii'in yo nī'i yo ma ña sōkó ma Jesuu nuu yo, ña kùu yi ma ñamani ra ña kùuni ra ku'va ra nuu yo. ⁸ Yakan va ma nuu tutu Ndioo kà'an yi te'en: “Ndāa ma Jesuu kuà'an ra iti' andivi ña ndàkan ra ndian ndikun chi'in karena kuà'an chi'in ra, tajan sōkó ndio ra iin ma ndatiñu na nuu ma ñivi ñuu ra.” ⁹ ¿Ta niyi kùuni yi ka'an yi ma ña ndāa ra kuà'an ra ma iti' andivi?, kùuni ndo. Yakan kùuni yi ka'an yi ña ji'na nūu ra ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya. ¹⁰ Ta ma ra nūu, juuni ra kùu ma ra ndāa ma nuu sukun ga ma andivi, ikan ma ndatu ra ni jakutu yi yi ninii ka'nu ma andivi chi'in ñuñivi. ¹¹ Ta juuni maa ra kùu ma ra chā'a ra ndatu ña jākuiso ra tiñu nuu ta'ii'in yo ndian chìnuni tu'un ra. Vati iin ndian nì'i tiñu ña na kuu na ma tatun ra, ta inga ndian nì'i na tiñu ña na kuu na ndian kà'an chi'in tu'un yu'u ra, ta inga na nì'i na tiñu ña na kuu na ndian kàtitu'un naja kùu yi ña jàkákú Cristu yo, ta inga ndian nì'i na tiñu pato ta matru ndian jà'a kuenda ta jàna'a na nuu ma ndian chìnuni ndia. ¹² Takan jà'a Cristu ña jākuiso ra tiñu nuu ma ndian kùu ñivi ra, ikan na ja'a na tiñu Ndioo kuenda ma ndian chinuni ta ja'a na ña na kua'nu ndisaa ma ndian kùu ma kuñu ma Jesuu, ¹³ nda kati chaa ndisaa yo chinuni va'a ma tu'un ra ta ndo'iin yo chi'in ra ta nakoto yo ma ra kùu se'e ma Ndioo, ikan na ndakuu yo ndian nduva'a kuii va'a ta ndaa nuu Ndioo

takua kùu Cristu. Ta tu takan ja'a yo ni ni'i yo ña na kuu kuicha va'a ma chinituni yo ta takan kuu ndakuu yo koo yo indukuni takua ìyo ra. ¹⁴ Na tüva kuu yo tava kùu ndiakuati, vati ma ndiakuati numini sàma ma kua chànini na, ta ndiakan kùu na takua iin varku ña kuà'an run te'en tikan jà'a ma tati. Takan kùu ma ndian chini nda tu'un ni kùuni ña jàna'a ma ndra janda'viña'a ñivi. Vati ma tu'un jàna'a ndra ja'ani ndra ña tu'un ndicha kùu yi, jin ma tu'un vatani kùu yi. ¹⁵ Va'aga tuva kà'an yo ma ña ndaa chi'in ta'an yo cha'a' ña kùunio nde'o na, chi'in tandi'i ña ìyo tichi anima yo kùakua'nu yo, ikan na kuàndakuu yo takua kùu ma Cristu, ra kùxini. ¹⁶ Ta Cristu kùu ma ra ña jàndo'iin ra ta'ii'iin yo ña kùu yo kuenda ma veñu'u ra. Ta nuu ta'ii'iin yo chà'a ra iin tiñu ña jà'a yo. Ta ora chatiñu yo ma tiñu ikan endee tindeo ta'an yo, ikan na kua'nu va'a yo, ikan na kuunio nde'o ta'an yo tiá kua'a' ga.

Kìcha'a ìyo chaa ndiko ñivi koo na chi'in Cristu

¹⁷ Ña'a kùu ma ña kà'in chi'in ndo ta chikain ñamani nuu ndo chi'in ma sivi Racha'nu Jesuu ña na koo ga ndo ma tava ìyo ma ndian töve chìnuni, vati ma ndiakan ìyo na ma tava kùuni ma chinituni na ma ña töve va'a. ¹⁸ Ta tükuii kùtunini na ni'iin nakuyi. Ma ndiakan cha jākesiin na na iti' va'a ña kùuni Ndioo ña na ku'un na cha'a' ña töve chito na cha'a' ña ya'a ga ndava ma anima na. ¹⁹ Ta tüva kanuu na ja'a na ña kini ta endee tivi ma anima na kuenda ña ja'a na ma ña kini. Ta ndisaa tiempu jà'a na

tandi'i ña töve va'a ña chànini na chi'in kuñu na.

²⁰ Va ndyo'o, na yöve tu'un i'ya kùu ma ña kùtu'va ndo cha'a' ma Cristu. ²¹ Va ma tu'un ña kùtu'va ndo ora chīni ndo ña ma ndian kātitu'un cha'a' ra kùu yi maaaa tu'un ndaa ña ìyo chi'in Jesuu. ²² Ma tu'un cha'a' ra jàna'a yi ña ìyo yi ña ndakoo ndo naja kua chīyo ndo tatiempu, vati yakan kùu ma ña jātivi yi ma anima ndo niku, ta ya'a ga jānda'viña'a yi ndo cha'a' ma ña kùuni ndo ña töve va'a.

²³ Va ndyo'o ìyo yi ña jandochaa ndo ndo ma chinituni ndo chi'in ma anima ndo. ²⁴ Ta na jandochaa ndiko ndo ma kua koo ndo ma ñuñivi, cha'a' ña jātivi ma Ndioo ndo takua kùu ra, ti iin ra ndicha va'a ta ndaa ta íi kùu ra.

²⁵ Yakan va vitin, na kã'an ga ndo ma tu'un vata, vati na ka'an ndo ma tu'un ndaa chi'in ta'an ndo, ti ndisaa yo kùu yo iin kuñuni. ²⁶ Tu kuxaan ndo, na ja'a ndo kuenda nuu ndo ta koto jã'a ndo ma kuati, ta ora kuxaan ndo, ta na kũ'va ndo ña koo yi ninii nduvi chi'in ndo.

²⁷ Ta na kũ'va ndo ña ka'nda ma kui'na tiñu nuu ndo. ²⁸ Ta tu ìyo nda ndyo'o ña kùu ndo ndian su'u, va'a ga ña jàtiñu ndo ta jãña ndo ña su'u ndo, ta jà'a ndo iin tiñu va'a chi'in nda'a' ndo, ikan na koo ta'an ma ndatiñu nuu ndo kuenda ña tindee ndo ndian chiniñu'u yi.

²⁹ Na kã'an ndo tu'un kini, va'aga ña na ka'an ndo maaaa tu'un vii ma ora kà'an ndo, ikan na tindee yi na ña nani'i na naja kua koo va'a na, ta takan sii kuuni ma ndian chīni yi. ³⁰ Ta na ja'a ndo kuenda nuu ndo, koto kũnda'vi kuuni

ma Tati Í Ndioo ja'a ndo, vati cha ìyo ma ku'va yi chi'in ndo ña kà'an yi ña ñivi Ndioo kùu ndo, ta cha'a' yakan kùu yi ña ni jakakú ra ndo ora ni chaa ma kivi ña jàchinu ra yi. ³¹ Ta na jaña ndo tandi'i tu'un kini ña kà'an ndo: takua kùu ma ña ya'a kayuni ndo, chi'in ña kùxaan ndo, chi'in ña chàta'ani ndo kanachaa ko'o ndo ora kànita'an ndo, chi'in ña kàti'ini ndo chata ñivi, ta chi'in tandi'i inga tuku ña kini ña chàta'ani ndo ja'a ndo ndia. ³² Va'aga ña na kuu ndo iin ndian va'a ta vii koo ndo chi'in inga ñivi. Ta na kunda'vini ndo na, ta jaka'nuni ndo ma kuati jà'a ta'ii'iin ndo chata ta'an ndo tava jã'a ma Ndioo ora jãka'nuni ra ma kuatio cha'a' Cristu.

5

Naja kua ìyo yi ña koo ma ñivi Ndioo

¹ Vati ndyo'o kùu ndo se'e Ndioo, iin ndian ya'a ga kùuni ra nde'e ra. Yakan va na janini ndo kùu ndo tava kùu ra. ² Na kuuni ndo nde'e ndo ma ta'an ndo, indukuni ma takua kùuni ma Cristu nde'e ra yo, ta sòkó ra ra ta chī'í ra cha'a' yo takua kùu ora sòkó yo iin mvechala kuenda Ndioo. Ta ora sòkó ra ra kùu yi iin ña va'a ta iin ña xiko nduva'a kuui vii kùu yi kuenda ma Ndioo. ³ Ndyo'o ndian kùu ñivi Ndioo na töve ìyo yi ña ki'vi ndo chi'in ña'a yüvi ñasi'i ndo, ta ña'a chi'in iin ra yüvi ii ndo, ta juuni töve va'a jà'a ndo ni'iin inga ña kini, ta ña nänduku ndo ma ña kukuika ndo. Tandi'i ña'a ña töve va'a nakanini ndo yi a ka'an ndo yi ndia. ⁴ Na kã'an ndo ma tu'un kini ni tu'un kàti'ini ndo chi'in tu'un ña kà'an ndaa ndo

ndia, vati ma tu'un i'ya ña töve ìyo yi ña ka'an yo yi. Va'a ga ña na jaka'nu ndo ma Ndioo chi'in ma tu'un ndo. ⁵ Ta vitin va cha ch̀to va'a ndo ti tu ndyo'o ndian k̀vi chi'in ma ña'a töve k̀u ñasi'i ndo, a ja'a ndo iin ña kini, a k̀uni ndo ndokuika ndo, na k̀u ni'i ndo nuu ni koo ndo ma nuu chà'nda Ndioo tiñu chi'in Cristu. Ta ndisaa ndian jà'a takan k̀u na takua ndian jàka'nu na yutun íí. ⁶ Ta na k̀va ndo ña kèña'a na ndo chi'in tu'un töve nda kuenda, vati ma Ndioo kuxaan ra chi'in ma ndian töve jàchi'in ma tu'un ra. ⁷ Ta ña töve kuii ndo'iin ndo chi'in ma ndiakan. ⁸ Ndyo'o antea ya'a ga naa ma ñuñivi ìyo ndo niku, ta vitin ña ndõ'iin ndo chi'in ma Racha'nu, yakan va ndichin va'a ma ñuñivi ìyo ndo. Na kundaa va'a ndo ti se'e ma Racha'nu k̀u ndo. ⁹ Vati ma ñu'ú ra jà'a yi ña na ni'i ndo ma ña ndicha, ña ndaa chi'in ña nduva'a kuii va'a. ¹⁰ Na nanduku ndo ja'a ndo ma ña ch̀ta'ani ma Racha'nu. ¹¹ Na ndikita'an ndo ta na ndõ'iin ndo chi'in ma tiñu kini ña jà'a ma ndian ìyo ma ñuñivi naa, ma ndian töve nàkoto na ma Racha'nu, va'aga ña na katakuati ndo ma ña jà'a na ma nuu ndichin ma nuu ka'̀in kua'a' ñivi. ¹² Vati ndava kanuu k̀uni yo ora kà'an yo cha'a' ma ña jà'a xe'e na. ¹³ Vati tu ndisaa kuii ma tu'un kà'an yo keta yi ma nuu ndichin nuu ka'̀in kua'a' ñivi, k̀ndoo kachin va'a yi. Vati ma ñu'ú k̀u ma ña jandondichin ndisaa kuii ma nakuyi. ¹⁴ Yakan va te'en kà'an yo:

Na ndakoun, yo'o ña k̀xi,

Na ndetaun tañu ma ndian ch̀í,

Ti Cristu k̀u ma ra ni jatuun ra ma iti' kuà'un.

15 Yakan va na kumi kuenda va'a ndo ma ña jà'a ndo chi'in ma ña kà'an ndo. Na koo ndo ma tava kùuni maa ndo, vati na koo ndo va chi'in kua'a' chinituni va'a ndo. 16 Na koo va'a ndo ma tiempu i'ya ta na jaña ndo ma ña töve va'a ña jà'a ndo, vati ma tiempu vitin ya'a ga kini jà'a na. 17 Na jä'a ndo ma ña töve va'a ña kùuni maa ndo, vati na numi nanduku ndo naja kua kutunini ndo ma ña kùuni ma Ndioo ña ja'a ndo. 18 Na töve ìyo yi ña ko'o ndo ndixi, ta kùuní ndo jà'a ra', vati yakan kùu ma ña jà'a ña töve va'a jà'a ndo. Ma ña ìyo yi ña ja'a ndo kuu ña na koo kua'a' va'a ma Tati Í Ndioo chi'in ndo. 19 Ta na ka'an ndo chi'in ma inga ñivi chi'in tu'un Salmu ta kata ndo iin yaa, iin yaa ña kà'an tu'un íí kuenda ma Racha'nu, kata ndo ta jaka'nu ndo ra chi'in ndisaa kuu anima ndo. 20 Na ku'va ndo ta'vindioo nuu ma ra kùu Tatá yo nani ora cha'a' ndisaa ña jà'a ra cha'a' yo. Ta takan na ja'a ndo chi'in sivi ma Racha'nu chito'o yo Jesucristu.

Naja kua ìyo yi ña koo ma ñivi chìnuni tu'un Jesuu chi'in ma ñivi na

21 Ndyo'o ndian iñu'u chi'in Cristu, ìyo yi ña tiñu'u ndo ta jachi'in ta'ii'in ndo chi'in ta'an ndo. 22 Ndyo'o ñivi ña'a ña cha tãnda'a, na jachi'in ndo ta na tiñu'u ndo ndra kùu ii ndo, ti ña'a kùu ma ña ìyo yi ña ja'a ndo cha'a' ña chìnuni ndo ma tu'un ma Racha'nu. 23 Vati ma ra kùu iian, kùu ra ma ra kuxini nuan, indukuni ma takua ma Cristu kùu ra ma ra kùxini nuu ma veñu'u ma ndian chìnuni. Ta juuni Cristu kùu ma ra jàkakú ra na, vati ndiakan kùu na

takua kùu ma kuñu ra. ²⁴ Ti indukuni takua ma ndian chìnuni ta jàchi'in na ma Cristu, ta juuni takan kùu chi'in ma ñivi ña'a cha tãnda'a ña jàchi'in vi ndisaa ma ña kà'an ma ra kùu ii vi.

²⁵ Ndyo'o ndra'ii na kuuni va'a ndo nde'e ndo ma ñivi kùu ñasi'i ndo indukuni ma tava Cristu kùuni ra nde'e ra ma veñu'u ma ndian chìnuni ta sòkó ra ra ña chí'í ra cha'a' na. ²⁶ Ta takan kuàndakuu na ndian íí jà'a ra, ta janandoo ra na chi'in takuui ta chi'in ma tu'un ra ndia. ²⁷ Ta takan kùu, ikan na jaya'a ra na nuu ìyo maa ra. Ta takan ndākuu na ndian tacha ta nduva'a kuii vii, ti ni kuu na takua kùu iin ja'ma töve tíí yi ta töve meku yi kuenda ra, vati ni kuu na iin veñu'u nduva'a kuii íí ta ndaa va'a. ²⁸ Ta takan ma ndra tãnda'a ìyo yi ña kuuni ndra nde'e ndra ma ñasi'i ndra takua kùuni ndra nde'e ndra ma kuñu ndra. Ti ma ra kùuni nde'e ma ñasi'i ra kuuni ra nde'e ra juuni maa ra ndia. ²⁹ Vati ni'iiin ñivi töve xàani na nde'e na ma kuñu juuni maa na vati jakachi na yi ta kumi kuenda na yi, indukuni ma tava jà'a ma Jesuu chi'in ma veñu'u ndian chìnuni. ³⁰ Vati ma ndian chìnuni kùu na takua kùu ma kuñu ra. Ta juuni maa yo kùu yo ma kuñu ra ndia. ³¹ “Yakan va ma ndra'ii ni ndakoo ndra ma tatá ndrā chi'in ma'a ndra ora tanda'a ndrā chi'in ma ñasi'i ndrā, ta ninduvi vi ni kùu vi iin kuñuni.” ³² Ña'a kùu iin ma tu'un xe'e ka'nu nduva'a kuii, va yu'u kà'in cha'a' ma Cristu chi'in cha'a' ma ndian chìnuni tu'un ra. ³³ Yakan va ndisaa kuii kivi, ma ta'ii'iiin ndo ìyo yi ña kuuni ndo nde'e ndo ma ñasi'i ndo ma tava kùuni ndo nde'e ndo juuni maa ndo, ta

ma ña'a cha tānda'a, na tiñu'u vi ma ndra kùu ii vi ndia.

6

¹ Ndyo'o ndiakwati chi'in ndian yoko, na jachi'in ndo ma ña kà'an ma tatá ndo chi'in ma'á ndo cha'a' ña cha ndō'iin ndo chi'in ma Racha'nu, vati ña'a iin ña ndaa va'a kùu yi. ² Iin tu'un Ley ña kà'an Ndioo ña kùu yi ma ña nunuu ta juuni ndaka yi iin tu'un ña chā'a ra nuu ma ñivi ña na jachi'in na ma ña kà'an ma Ley ikan ña kà'an te'en: "Na tiñu'u nduva'a kuiun ma tatáun chi'in ma ma'un, ³ ikan na koo sii va'un kua'a' va'a tiempu ma nuu ñu'u' ñuñivi i'ya." ⁴ Ta ndyo'o, ndra kùu tatá, na jākayuni ndo ma se'e ndo, vati va'a ga ña jakua'nu va'a ndo na ta kundayu'u va'a ndo na ta na jana'a ndo nuu na ma iti' ra, ikan na ki'vi na iti' ma Racha'nu ta kùuni na nde'e na ra ndia. ⁵ Ndyo'o ndian kùu musu, na jachi'in ndo ndisaa ma tiñu ña tàva ndian chà'nda tiñu nuu ndo ma ñuñivi i'ya. Ta ora jà'a ndo yi na tiñu'u ndo na chi'in ndisaa ma anima ndo, takua jà'a ndo ña jàchi'in ndo ma Cristu. ⁶ Na ja'a va'a ndo ma tiñu kuenda na, va töve ivaa ma ora nde'e ni na, vaji ora töve na ña ja'a na kuenda ndo ìyo yi ña ja'a va'a ndo ma tiñu kuenda na, va töve ivaa chi'in ndiakan ni, vati iin tiñu va'a kùu yi ña jà'a ndo kuenda Cristu ndia. Vati chi'in ndisaa kuii anima ndo ja'a ndo ma ña kùuni Ndioo. ⁷ Tandi'i ma ña jà'a ndo, na ja'a va'a ndo yi chi'in ndisaa kuii ma tundeeni ndo. Na ja'a ndo yi ma takua kùuni ndo ña jà'a

ndo ma tiñu nuu ma Racha'nu, ta na töve nuu ñivini. ⁸ Yakan va cha chito ta'ii'iin ndo, chito a kùu ndo musu a chàkuu nuna ndo, ni ni'i ndo ma ña ni ku'va ma Ndioo va naja kua kàa ma ña va'a ña jā'a ndo. ⁹ Ta ndyo'o ndian chà'nda tiñu nuu ndian kùu musu, na tiñu'u va'a ndo ma ndian jà'a tiñu nuu ndo. Na töve jayu'vi ndo na. Na kuku'uni va'a ndo, ti juuni kùu ndo musu ma Racha'nu chito'o yo, ra ìyo andivi. Ta rakan ti iin nuuni ndè'e ra ndisaa ma ñivi.

Na kuàtiñu yo ma ñandee chà'a Ndioo, nuu ndian chinuni kuenda jàkanaa yo ma kuati

¹⁰ Yakan va vitin ndyo'o yani, na ndo'iin ndo chi'in ma Racha'nu, ikan na ndakuu ni'i ndo cha'a' ma ndatu ka'nu ra. ¹¹ Na kasi ndo ndo chi'in ndisaa kuii ma ndatiñu ña chā'a Ndioo nuu ndo, ikan na kundeni ndo, ta ikan na töve kùu keña'a ma kui'na ndo. ¹² Vati töve kànita'an yo chi'in iin ñivi kua kàa maa yo, vati kànita'an yo chi'in kua'a' nuu tati xaan ña chàkunuán' ma iti' andivi. Vati yakán' kùu ma ñán' jà'a tiñu nuu naa nuu ma ñuñivi i'ya, ta chà'ndán' tiñu nuu ma ñivi ña ìyo nuu yi. ¹³ Yakan va na kasi ndo ndo ta kuàtiñu ndo ndisaa kuii ma ndatiñu ña chā'a ma Ndioo nuu ndo, ikan na kundeni ndo ma ora ni keta ma kivi xaan, ta ora cha chinu ja'a ndo ndisaa yi, ta na kundeni ndo tiaga.

¹⁴ Yakan va na ku'un ndo ma tu'un ndicha ña chìnuni ndo, ikan na kumi yi ndo takua kùu iin pañu. Ta na ku'un ndo ma ña ndaa ña kùu yi takua kùu iin chaleku ña kùmi yi ndo. ¹⁵ Ta na koo yati va'a ndo kuenda na katitu'un ndo ma tu'un Ndioo ña jàna'a yi naja kua kuu koo vii

yo chi'in ra. Ña'a kùu yi takua kùu iin ndichan ña tì'i ndo cha'a ndo. ¹⁶ Ta ma ña chìnuni va'a ndo ma tu'un ra kùu yi kuenda ndo takua kùu iin kaa kutaa ña kùmi yi ndo. Ta takan kùu jakanaa ndo ma kui'na ora kànita'án' chi'in ndo. ¹⁷ Ta ma ña ni jàkakú Ndioo ndo kùu yi takua kùu iin te'e ña chundii yi xini ndo, ta ma tu'un Ndioo kùu yi kuenda ndo takua kuu iin machiti ña chà'a ma Tati Íí Ndioo nuu ndo. ¹⁸ Koto ndákoo ndo ña kà'an ndo chi'in Ndioo: ta nani ora jànini ndo ta ndàkan ndo nuu ra ña na kuta'an ma Tati Íí ra chi'in ndo ora kà'an ndo yi chi'in ra. Na koo yati va'a ndo, ta koto jãña ndo ña kà'an ndo chi'in Ndioo. Ta na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'a' ma ñivi chìnuni ma ña kà'an ra ndia. ¹⁹ Na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'i ndia, ikan na ku'va ra nui ma kua kùu ka'in, ikan na töve yu'vì katitu'in ma tu'un ña iyo xe'e niku cha'a' Jesucristu. ²⁰ Ndioo kùu ma ra tãchi yu'u ña na katitu'in ma tu'un i'ya nuu ndo, ta cha'a' yakan kuu yi ña indii ma tichi vekaa vitin. Yakan va na ka'an ndo chi'in Ndioo cha'i, ikan na töve yu'vì katitu'in yi nuu ma ñivi.

Ta ña'a kùu tu'un nuu ndi'inia ña tàa Paulu nuu ñivi iyo ñuu Efesu

²¹ Ta tàchì ma ra nàni Tíkiku, ra yani yo ña ya'a kùunì nde'i, ra va'a jà'a tiñu kuenda ma Racha'nu, ikan na katitu'un ra nuu ndo ma naja kua ta'in ta niyi kùu ma ña jà'i ndia. ²² Yakan va tàchì ra nuu ndo, ikan na katitu'un ra yi nuu ndo, ikan na kuu jandomani ra ndo. ²³ ;Ma Ndioo, ra kùu Tatá yo, chi'in ma Racha'nu Jesucristu, na ku'va ra ña na koo vii

ndo! ;Ta na ku'va ra ma tundeeni ra nuu ndo, ikan na chìnuni va'a ndo tu'un ra, ta kuuni ndo nde'e ndo ta'an ndo! ²⁴ Ta na koso ra ma ñamani ra chata ndo tandi'i ndyo'o ndian kùuni nde'e ma Racha'nu Jesuu. Ta takan töve jaña yo ma ña kùuni yo nde'o ra endeeni. Ta takan na kuu yi. Amén.

Zacatepec Mixtec NT
Mixteco, Santa María Zacatepec: Zacatepec
Mixtec NT New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixtec, Santa María Zacatepec

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Sep 2022 from source
files dated 28 May 2022

55b3808f-9cd0-5da9-90f0-a96c172e0e02